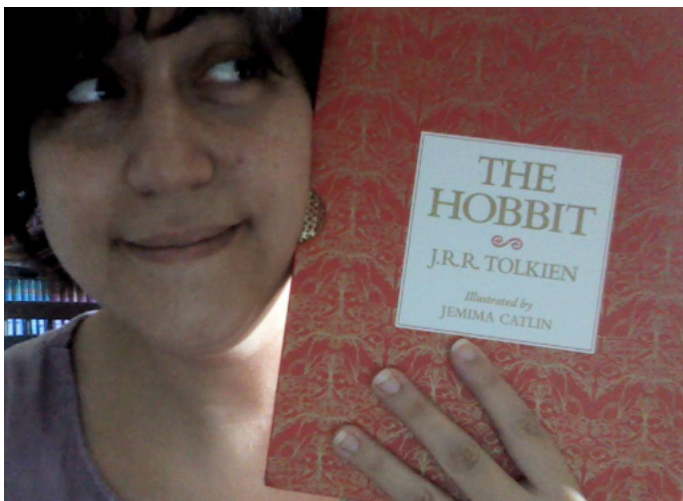

Mónica Sanz Rodríguez (Elanor Findüriell), a Spanyol Tolkien Társaság korábbi vezetőségi tagjával, a valladolidi Imladris szmiál elnökével beszélgettem a társaság történetéről, közösségi életéről, és a Númenori Autonóm Egyetem Tiszteletlen Fordítás Tanszékéről.

Fotó: Mónica Sanz Rodríguez (Elanor Findüriell)

Mikor és hogyan alakult meg a társaságotok?

A Spanyol – pontosabban: Spanyolországi – Tolkien Társaságot (*Sociedad Tolkien Española; STE*) 1991-ben, Elchében alapították. Akkoriban még nem volt internet és közösségi média, így az első tagokat rajongói magazinokban megjelentetett hirdetésekkel toborozták. Az első években minden belső kommunikáció postai úton zajlott... Csak képzeld el! Mindenütt levelek tornyosultak.

Néhány évvel később aztán a Társaság áttért egy levelezőlista használatára; ma már saját **weboldalt** és **Youtube-csatornát** tartunk fenn, a **közösségi oldalakon** is aktívak vagyunk, sőt, a médiában is rendszeresen felbukkanunk.

Az újsághirdetések után rögtön záporozni kezdtek a jelentkezések, vagy több időre volt szükség?

A vártnál többen jelentkeztek. Én nem vagyok ennyire régóta tag (körülbelül húsz éve csatlakoztam), de hallottam történeteket. Csak egy adat: egy évvel az indulás után már négy szmiálja volt a Társaságnak. Tekintve, hogy ekkor még nem volt internet, ez elég markáns válasz volt a rajongói magazinokban megjelent felhívásra. A Jackson-filmek bemutatásával tovább nőtt az érdeklődés.

Te hogyan találtál rá a Társaságra?

A kilencvenes években történt – friss internethasználó voltam, éppen vakáción. Otthon nem volt internet-

kapcsolatunk, de találtam egy netkávézót. Az egyik első dolog, amire rákerestem, „Tolkien” volt, azután pedig „Tolkien, España” (Tolkien, Spanyolország). Így találtam rá az **Imladrisra**, a szülővárosomhoz legközelebb eső szmiálra. Egy hónappal később már egy kétórás buszúton zötyögtem, egyedül – még csak 17 voltam akkor –, egy ismeretlen város felé tartva, hogy olyan emberekkel találkozzam, akiket még csak egy-két emailből ismertem. Mikor megkérdeztem az Imladris elnökét, hogy miről fogom megismerni, ő egyszerűen csak annyit felelt: „*Meg fogsz ismerni.*” Amikor leszálltam a buszról, egy mosolygó, Moria kapuját mintázó pólót viselő férfi várt rám. (Gondolj csak bele, ez még a filmek előtt történt!)

Magyarország kicsi, a mi társaságunkon belül nem létezik az általatok is alkalmazott, területi alapú szmiál-rendszer. Nátatok ez hogyan működik?

A szmiálok helyi küldöttségek – párbeszédre, műhelymunkára buzdító csoportként indultak. Olyanok, akár a hobbit-üreg: azért vannak, hogy megpihenhess bennük, hogy megismerhesd és megvitathasd Tolkien életét és műveit, kapcsolódó projekteken vehess részt, és értesülj a Társaság híreiről. Néhányan hetente, kéthetente gyűlünk össze, páran havonta vagy csupán különleges alkalmakkor. Házibulikat csapunk, beülünk valahová egy sörre, kirándulunk, piknikezünk, Tolkien-filmeket nézünk – és főleg jól érezzük magunkat együtt.

Jelenleg tizenhét szmiálunk van Spanyolország különböző vidékein. Néhányan saját „identitással” rendelkeznek, például a jó öreg umbari kalózok (Cartagena, Murcia) vagy a tiszteletreméltó és ünnepélyes eorlfiak Kürtvárban (Cuenca). A szmiálba tartozás nem jár kötelezettséggel, de számos Társaságon belüli munkafolyamatot megkönnyít. Például aztáltal, hogy delegáld a szavazatodat a szmiálad elnökének, akkor is részt vehetsz az éves közgyűlésünkön, ha nem tudsz személyesen eljönni. A szmiálok külön támogatásokat igényelhetnek a Társaságtól saját projektjeik finanszírozására, jelölteket delegálhatnak a tiszteletbeli tagok közé, megrendezhetik egy-egy kisebb találkozónkat – vagy éppen magát a nagyszabású **Mereth Aderthadot**. Azok a tagok, akik nem tudnak vagy nem akarnak helyi szmiálhoz

csatlakozni, a **Montaraz** (kósza) szmiálba tartoznak. Ennek szintén van saját képviselője, aki adminisztratív feladatokat lát el, és felmerülő problémák esetén a tagok rendelkezésére áll.

Alakulnak néha új szmiálok is? Hányan kellenek egyhez?

Igen, a Társaság próbál új területeket „meghódítani”, új szmiálokat alapítani. Egyes szmiálok idővel eltűnnek (ahhoz, hogy egy csoport szmiáljon számítson, meg kell felelni bizonyos feltételeknek), de ezeket néha újraalapítják, legutóbb például Bilbaóban is ez történt.

Az én szmiálom kicsi, most éppen kilencen vagyunk (mint a Szövetség!), szétszóródva Spanyolországban. Igaz, a mi esetünk kicsit különleges: a szmiált különböző tartományokból származó egyetemi hallgatók alapították, akik azóta elköltöztek, de ragaszkodnak identitásukhoz. Nagyon sokáig ez volt az egyetlen szmiál ebben a régióban; később alakult egy Salamancában, de azóta megint egyedül vagyunk Castilla y León területén. A legnagyobb szmiálok egyébként Valenciában, Alicantében, Barcelonában és Madridban vannak – Madridban négy nagy szmiál is működik.

Említetted, hogy vannak feltételei a szmiálok alapításának, fenntartásának. Mik ezek?

Legalább öt fő kell egy szmiál alapításához, és egy szmiál területe nem „lóghat bele” egy másikéba. Ahol több helyi szmiál van, ott felosztják egymás között a területeket (pl. egy város, két falu, meg a régió maradéka). Amennyiben egy szmiálnak nincs elég tagja, feloszlik: a megmaradt tagok eldönthetik, hogy csatlakoznak egy másik szmiálhoz, vagy a már említett Kósza-szmiál tagjai lesznek.

A brit és nemzetközi Tolkien Societynek is van egy szmiálja Spanyolországban, Salamancában. Ez hogy kapcsolódik hozzátok?

A **Meduseldet** egy éve alapította a **Tolkien Society** egy Salamancában élő tagja. Barátok vagyunk, sőt, a társaságunk néhány tagja egyúttal tagja a Meduseldnek is. Régen nekünk is volt egy szmiálunk Salamancában (az **Acebeda**), de elegendő tag híján ez feloszlott.

A Meduseld teljesen új, független a mi régi szmiálunktól, de az Acebeda egykori tagjai közül néhányan szintén csatlakoztak hozzá. A Meduseld elnökével, Sue-val még nem találkoztunk személyesen, de közösségi oldalakon keresztül nagyon jó kapcsolatot építettem ki vele. Remélem, eljön a legközelebbi Mereth Aderthadra.

Milyen a kapcsolatotok a többi spanyol nyelvterület Tolkien-társaságaival és egyéb más klubokkal?

Szoros kapcsolatot ápolunk az argentin társasággal (**Asociación Tolkien Argentina**), és a már említett Tolkien Societyvel. A kolumbiai **Oroduinnal** is együttműködünk, de bármely más társaság is barátjaként tarthat minket számon. Partneri kapcsolatban vagyunk a „Spanyolországi Fantasy, Science Fiction és Horror Társasággal” (**AEFCFyT**) és más fantasztikus irodalommal foglalkozó helyi szervezetekkel is.

Milyen évente ismétlődő rendezvényeitek vannak?

A legjelentősebb ilyen a nagytalálkozónk, a már említett Mereth Aderthad – vagy közismert nevén **EstelCon**. Ez a nagyszabású esemény ad otthont az éves közgyűlésnek, illetve más kötelező programpontoknak, mint az olvasóest, gálavacso-
ra és díjátadó ceremónia. Ezeken felül pedig van mindenféle Tolkienhoz kötődő program: műhelyek, filmvetítések, interjúk, táncelőadások, koncertek, színdarabok (és musicalek!), illetve szerepjátékok. Az ünnepség négy napig tart, és minden évben más szmiál rendezi meg, így Spanyolország

Fotó: Mónica Sanz Rodríguez (Elanor Findúriell)

sok gyönyörű vidékével ismerkedhetünk meg. A **tavalyi** Mereth elég nagyszabású volt: egy régi monostor épületében vendégeskedtünk, a gálavacso-
rat pedig egy kastélyban tartottuk (Miravetben, Tarragonában). Meghívott vendégeink között volt a *Hunt for Gollam* rendezője és John Garth is. Idén Valenciában tartjuk a találkozót, egy nagy víztározóhoz közeli hangulatos szállodában. Általában eldugott helyszínt választunk, és ha tehetjük, az egész épületet kibéreljük. Nem kell tagnak lenned ahhoz, hogy részt vehess az eseményen: bárki eljöhethet.

Más évente megrendezett eseményeink is vannak, mint az **Encuentros con Tolkien** (Találkozások Tolkiennel)

konferencia a Zaragozai Egyetemen. Ezt a Tolkien munkásságának szentelt előadás- és műhelysorozatot a **Khazad-dûm** szmiál szervezi – idén már tizenhetedik alkalommal.

A Tolkien-olvasás nemzetközi napját is megünnepeljük. Ilyenkor a legtöbb szmiál szabadon látogatható olvasódelutánokat, kiállításokat, lakomákat vagy épp zenei programokat szervez könyvtárakban, könyvesboltokban, kocsimákban vagy más nyilvános helyeken. A január harmadikai Tolkien-születésnapit köszöntőt szűkebb körben tartjuk, de szívesen várjuk mindazokat, akik velünk együtt emelnék poharukat a Professzorra.

Vannak a hivatalos szervezethez lazábban kapcsolódó online csoportjaitok, kisközösségeitek?

Vannak munkacsoportjaink, melyek egy választott területre koncentrálnak Tolkien életének és műveinek tanulmányozásában: zene és tánc, művészetek és mesterségek, irodalom, történelem, nyelvek – de régebben volt gasztronómiával, hermeneutikával és földrajzzal foglalkozó csoportunk is. Néhányan közülük publikálnak, alkotnak, versenyeket vagy más programokat rendeznek, vagy témájukhoz kapcsolódó foglalkozásokat tartanak a Mereth Aderthadon. Akadnak praktikus célokra alakuló munkacsoportok is, például az üdvözlő, a weboldalszerkesztő vagy az információs csoport. Ezek nem hivatalosak, és a Társaság igénye szerint, időlegesen is megalapíthatók (például nemrég átírtuk az alapszabályunkat, és néhány jogban járatos tag ideiglenesen munkacsoporttá alakult, hogy segítségünkre legyen).

Hány aktív tagja van a társaságnak? Van jellemző korosztály?

Körülbelül háromszázan vagyunk – voltunk már többen is, kevesebben is. Vannak támogatóink is, akik hivatalosan nem tagok, de segítenek a tevékenységünkben, eljönnek a gyűléseinkre, vagy csak bele akarnak kóstolni a

Fotó: Pablo Ruiz (Aranarth)

dolgokba, mielőtt valóban belépnének. A legtöbben végül megteszik.

Mára minden korosztály képviselteti magát, de amikor 1991-ben megalakult az STE, a legtöbb tagja fiatal volt. Ebben talán az is közrejátszott, hogy Spanyolországban, spanyol nyelven elég későn, 1978-ban adták ki az első Tolkien-kötetet – a frissen bemutatott Bakshi-féle rajzfilm sikerének köszönhetően.

Fotó: Pablo Ruiz (Aranarth)

Ha már szóba került a fordítás – a spanyol az egyetlen nyelv, amelyre lefordították a teljes Középfölde Históriaja (HoME) sorozatot. Szerinted milyen a spanyol fordítás?

A spanyol nyelvű fordítás kényes téma. A HoME fordítása szép munka (még a könyvek sorrendjének és számának megváltoztatásával is!), de aztán a mi **Tiszteletlen Fordítás Tanszékünk** kíváncsi kis hobbitjai is keményen dolgoztak, hogy kikeressék és megvitassák az apró félrefordításokat és hibákat, és beszámoljanak róluk a kiadónak. A hibák egy részét javították – mások viszont örökkévalók. Nem tehetünk mást, mint hogy megadjuk magunkat, és megtartjuk őket belső poénnak.

Mondanál néhány példát?

A spanyol kiadású HoME-sorozat két részre oszlik, melyek a *Historia de la Tierra Media* (Középfölde története), és *Historia de El señor de los Anillos* (A Gyűrűk Ura története) címet viselik. A legrosszabbul lefordított rész az *Etymologies* – olyan szörnyen sikerült, hogy Diego Seguí (Hláförd) egy **egész cikket** szentelt a javítgatásának. A legmulatságosabb hibák és félrefordítások azonban magához *A Gyűrűk Urához* kapcsolódnak. Az egyik kiadónál a Gyűrű felirata több kiadáson keresztül, évekig(!) fejjel lefelé szerepelt, és még a legújabb

kiadásokban is így maradt. Vannak, akik emiatt hibásan tetováltatták magukra... Az Aragornról szóló vers pedig idáig minden egyes spanyol kiadásban rosszul szerepel, pedig mi újra és újra megírtuk a kiadónak, hogy mire kéne javítani. „Van, mi arany, bár nem fénylik” helyett „Van, mi fénylik, bár nem arany” szerepel benne, és ez gyökeresen megváltoztatja a vers jelentését.

Eddigi szavaidból ítélve a kiadó nem igazán hallgat rá-tok... De azért van valamilyen beleszólásotok legalább az újonnan megjelenő fordításokba?

Igen! A filmek szinkronizálásakor a Társaság végezte a Középfölde-terminológiával és tünde kiejtéssel kapcsolatos szaktanácsadást. Készítettünk egy útmutatót is „Nyugatvégi Piros Könyv” címen, amit a szinkronrendező megtartott ajándékként.

Néhány tagunk segített a *Bombadil Toma kalandjai* spanyolra fordításában, sőt, még a rímfaragásban is. Tagjaink, tiszteletbeli tagjaink és támogatóink fordították spanyolra a legutóbbi Tolkien-műveket, illetve más Tolkienhez kapcsolódó köteteket.

Fotó: Pablo Ruiz (Aranarth)

Fotó: Daniel Bielsa (Tror)

A te életedre hogyan hatottak Tolkien munkái és a Társaságban végzett munkád?

Van egy jelenet, amely mindig eszembe jut, ha arról van szó, hogy mit is hozott Tolkien az életembe. Egyszer egy kisebb összejövetelt szerveztem az egyik madridi szmiál, a **Hammo** tagjaival. Filológushallgató voltam, és éppen egy katonai kórház orvosoknak fenntartott részében szűrcsölgettem a kávémat. Az egyik társunk sürgősségi szolgálaton volt mint belgyógyász katonar orvos, és csak úgy tudtuk őt is bevonni az ötletelésbe, ha mi is odamentünk. Az esemény, amin dolgoztunk, „Tolkien elveszett karaktereiről” szólt. Egy esti, szabad-

téri előadást terveztünk, mely során lámpásokkal és gyertyákkal a kézben vezetjük körbe a vendégeket az esemény helyszínéül szolgáló hegyi menedékház körül, miközben különböző szereplők toppannak elő az árnyak közül. Orvos vendéglátónk éppen egy térképet vázolt fel a táblára, közvetlenül egy vese-ábra mellé, és izgatottan magyarázott: „...és akkor Ghân-buri-Ghân eltűnik a szikla mögött... aztán odamegyünk a tűzhöz, és ott táncol majd az Árnyék-menyasszony... és ahogy visszatérünk, titokban beindítjuk a füstgépet és előtűnnek a Buckamanók...”.

Akkor, életemben először, és csak egy pillanatra, kívülről láttam magunkat, ahogy ott ültünk: egy mérnök, egy medence-kivitelező, egy számítógépes szakember, egy bölcsészhallgató, egy kereskedő – emberek, akiket másként sosem ismerhettem volna meg, ahogy gyermekien ragyogó szemekkel hallgatnak egy orvost, és varázsolni készülnek. Ez lenyűgöző élmény volt. Ez Tolkien munkásságának és a Tolkien-társaságoknak a hatalma: arra ösztökélnek, hogy varázsoljunk. És mi készséggel meg tesszük.

Kövess a spanyolokat!

Facebook: <https://www.facebook.com/pg/soctolkien>

Instagram: <https://www.instagram.com/soctolkienes/>

Scribd: <https://es.scribd.com/user/267293404/>

Sociedad-Tolkien-Espanola

Podcast: http://www.ivoox.com/escuchar-sociedad-tolkien-espanola_nq_103733_1.html